فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت
دوره ۹، شماره ۱۱۷، تابستان ۱۴۰۵ (جلد سوم)

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره نهم)
شماره ۱۱۷/ تابستان ۱۴۰۵ (جلد سوم)/ صص ۸-۲۲

بررسی مدیریت سود واحد تجاری و پیش بینی اجزای آن برقیمت گذاری حسابرسی

دکتر محمد محمدی
استادیار گروه حسابداری، دانشگاه دانش البرز، قزوین، ایران. (نویسنده مسئول).
mkz.mohamadi@gmail.com
نفیسه بهرامی
کارشناسی ارشد حسابرسی، موسسه آموزش عالی پرندک، ساوه، ایران.
nafise.bahrami31@gmail.com

چکیده

زمانی که مؤسسات حسابرسی حق‌الزحمه برای انجام خدمات حسابرسی برآورد می‌نمایند می‌بایست به موضوعاتی مانند انتشار پیش‌بینی سود و تعداد اجزای منتشره توجه نمایند. زیرا انتشار اجزای پیش‌بینی سود می‌تواند بر ریسک حسابرسان در مدیریت سود تأثیر بگذارد. علاوه بر این مؤسسات می‌بایست تأثیر محیط نظارتی حاکم بر شرکت‌هایی که پیش‌بینی سود را ارائه می‌کنند، برآورد کنند. زیرا انتشار این اطلاعات می‌تواند در کاهش ریسک حسابرس تأثیر بگذارد و زمان انجام حسابرسی و در نتیجه حق‌الزحمه حسابرسی اثر می‌گذارد. بدین ترتیب هدف پژوهش حاضر بررسی مدیریت سود واحد تجاری و پیش بینی اجزای آن بر قیمت گذاری حسابرسی است. داده‌های گردآوری شده تحقیق برگرفته از ۱۵۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۵ الی ۱۴۰۲ است. فرضیه‌های تحقیق از طریق رگرسیون داده‌های تابلویی با اثرات ثابت آزمون گردید. نتایج تحقیق حاکی از رابطه منفی و معنادار بین انتشار اجزای پیش‌بینی سود و حق‌الزحمه حسابرسی است. همچنین بین تعداد اجزای پیش‌بینی‌شده و حق‌الزحمه حسابرسی رابطه منفی و معنادار وجود دارد. مضافاً در صورت رعایت موارد قانونی، حق‌الزحمه حسابرسی در شرکت‌های پیش‌بینی سود را منتشر می‌کنند، کاهش می‌یابد. باتوجه‌به نتایج به‌دست‌آمده حسابرسان می‌توانند در شرکت‌هایی که اجزای بیشتری پیش‌بینی سود را افشاء می کنند ریسک کمتری در مورد مدیریت سود برآورد کرده و ساعت کمتری را برای انجام فرایند حسابرسی اختصاص بدهند. باتوجه‌به نتایج پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که انتشار اجزای پیش‌بینی سود می‌تواند بر ریسک حسابرسان در مدیریت سود تأثیر بگذارد. علاوه بر این مؤسسات می‌بایست تأثیر محیط نظارتی حاکم بر شرکت‌هایی که پیش‌بینی سود را ارائه می‌کنند، برآورد کنند. زیرا انتشار این اطلاعات می‌تواند در کاهش ریسک حسابرس تأثیر بگذارد و زمان انجام حسابرسی و در نتیجه حق‌الزحمه حسابرسی اثر می‌گذارد. باتوجه به این دانش‌افزایی‌ها، می‌توان نتیجه‌گیری کرد، زمانی که مؤسسات حسابرسی حق‌الزحمه برای انجام خدمات حسابرسی برآورد می‌نمایند می‌بایست به موضوعاتی مانند انتشار پیش بینی سود و تعداد اجزای منتشره توجه نمایند. زیرا نتایج تحقیق نشان می‌دهد انتشار اجزای پیش‌بینی سود می‌تواند بر ریسک حسابرسان در مدیریت سود تأثیر بگذارد. علاوه بر این مؤسسات می‌بایست تأثیر محیط نظارتی حاکم بر شرکت هایی که پیش‌بینی سود را ارائه می‌کنند، برآورد کنند. زیرا انتشار این اطلاعات می‌تواند در کاهش ریسک حسابرس تأثیر بگذارد و زمان انجام حسابرسی و در نتیجه حق‌الزحمه حسابرسی اثر می‌گذارد؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد حسابرسان در

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

زمان برآورد حق‌الزحمه حسابرسی چک لیست‌هایی طراحی کنند که در آن انتشار پیش‌بینی سود، تعداد اجزای پیش‌بینی سود و موارد قانونی از جمله قانون تجارت، قانون مالیات‌های مستقیم، مصوبات مجامع، اساسنامه، قانون بورس اوراق بهادار و کنترل‌های داخلی را بررسی کنند.

واژگان کلیدی: حق‌الزحمه حسابرسی، پیش‌بینی سود، اجزای پیش‌بینی سود، مدیریت سود.

مقدمه

دوره‌های که مدیریت اقدام به پیش‌بینی سود می‌کند، دعاوی حقوقی علیه شرکت افزایش می‌یابد که یکی از علت‌های آن را دست‌کاری مدیریت جهت مدیریت سود می‌دانند، همچنین معتقدند درصورتی‌که واحد اقتصادی وضعیت مطلوبی را در خصوص سودآوری سال آتی پیش‌بینی نکرده باشد، احتمال دعوای حقوقی ذی‌نفعان مانند بستانکاران شرکت، بانک‌ها و سهام‌داران افزایش می‌یابد. حسابرسان در صورت مواجهه با دعوای حقوقی ممکن است توسط انجمن‌ها و اتحادیه‌های مربوطه متحمل ضرر و زیان شوند و همچنین در صورت شکایت از مشتری خود، سرمایه و اعتبار خود را از دست دهند علاوه بر این، دعاوی قضائی علیه مشتریان، حسابرسان را در معرض مسئولیت بیشتری قرار می‌دهند، زیرا شاکیان می توانند شواهد مستقیمی را علیه حسابرسان در ارتباط با صورت‌های مالی حسابرسی شده از طریق یک فرایند کشف بیابند. (کاو و همکاران،۲۰۱۷). این امور نشان‌دهنده شواهد بیشتری از ارتباط معناداری بین حق‌الزحمه حسابرسی و سیاست پیش‌بینی سود مدیریت است که به‌موجب آن، احتمال بالاتری برای شکایت علیه مشتریان حسابرس ایجاد می‌شود. وظیفه مهم ساختار سیستم حسابداری تهیه و ارائه اطلاعات مفید برای پیش‌بینی‌های اقتصادی است. به‌طوری که پیش بینی سود از اهمیت زیادی برخوردار بوده است، زیرا بر قضاوت‌ها و تصمیم‌گیری‌های استفاده‌کنندگان تأثیر می‌گذارد و عامل مهمی در کارایی بازار سرمایه محسوب می‌گردد. سرمایه‌گذاران، پیش‌بینی سود آتی را عامل مهمی در پیش‌بینی توزیع سود سهام آینده و تعیین قیمت سهام و ارزش کل واحد اقتصادی دانسته‌اند که می‌تواند بر تصمیم‌گیری سرمایه گذاران برای خرید سهام یا دررابطه‌با فروش یا نگهداری سهام تأثیر بگذارد؛ بنابراین انتظار می‌رود که افشای داوطلبانه مدیران برای استفاده‌کنندگان ذکر شده در بالا به‌ویژه برای سرمایه‌گذاران بازار مهم باشد. ازاین‌رو آنها برای اینکه بتوانند از این اطلاعات جهت تصمیم‌گیری‌های خود استفاده‌کننده، این اطلاعات باید شفاف و دقیق باشد. هرچند که بررسی صحت و دقت اطلاعات پیش‌بینی مدیران باتوجه‌به اینکه آینده‌نگر هستند، زمان‌بر و پر هزینه است، (شان و همکاران،۲۰۲۱). اما تا زمانی که مدیران نتوانند تعهد به راست‌گویی و صداقت را به استفاده‌کنندگان نشان دهند، افشای اطلاعات آنها غیرقابل‌تأیید و به‌خودی‌خود نادرست و در نتیجه غیرسودمند خواهد بود؛ بنابراین مدیران برای نشان‌دادن شفافیت و دقت اطلاعات پیش‌بینی خود نیاز به نشان‌دادن شفافیت در سیستم اطلاعاتی شرکت دارند که یکی از این روش‌ها ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده باکیفیت بالا است که باعث می‌شود که دست‌کاری و مدیریت سود مدیران کاهش‌یافته و اطلاعات پیش‌بینی بادقت بیشتری ارائه گردد. شایان‌ذکر است، ملکیان و همکاران (۱۳۸۹)، بیان می‌کند که صورت‌های مالی حسابرسی شده یکی از عوامل تأثیرگذار بر دقت پیش‌بینی سود است که ابزار مهمی برای انتقال اطلاعات به شمار می‌رود و باعث اعتباردهی به اطلاعات منتشره از سوی مدیران می‌گردد (نیک‌بخت و همکاران،۱۳۸۹)؛ بنابراین باتوجه‌به مطالب بالا، می‌توان گفت که اطلاعات پیش‌بینی سود توسط مدیریت و حسابرسی صورت‌های مالی مکمل هم هستند. از طرف دیگر هویتاش و همکاران (۲۰۰۷)، بیان می‌کند که هرچه حق‌الزحمه حسابرسی افزایش یابد، تلاش‌های حسابرسی افزایش‌یافته (واعظ و همکاران،۱۳۹۳)، در نتیجه حق‌الزحمه حسابرسی می‌تواند بر پیش‌بینی سود تأثیر بگذارد. از طرف دیگر طبق تعریف ارائه‌شده توسط سیمونیک (۱۹۸۰)، حق‌الزحمه حسابرسی متشکل از هزینه‌های

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

حسابرسی (بهای منابع به‌کارگرفته‌شده توسط حسابرس و هزینه‌های موردانتظار ناشی از زیان دعوای حقوقی و قضائی علیه حسابرس) و سود است؛ بنابراین پیچیدگی کسب کار، اندازه دارایی، نسبت دارایی بر بدهی و ریسک‌های شرکت و.... بر حق‌الزحمه حسابرسی تأثیر دارد. یکی از موضوعات تأثیرگذار بر ریسک شرکت، پیش‌بینی سود است که می‌تواند بر حق‌الزحمه حسابرسی تأثیر گذارد، زیرا اطلاعات آینده‌نگر ارائه‌شده توسط مدیران، داده مهمی برای حسابرسان در ارزیابی پایداری شرکت و خطر تحریف بااهمیت محسوب می‌شود.

مبانی نظری و توسعه فرضیه‌های پژوهش

تحقیقات انجام شده بر روی شرکت‌های آمریکایی به‌طورکلی یک ارتباط مثبت و معنادار قابل‌توجهی را بین انتشار سود پیش‌بینی‌شده توسط مدیریت و حق‌الزحمه حسابرسی نشان می‌دهد (بال و همکاران، ۲۰۱۲؛ کریشنان و همکاران، ۲۰۱۲). بااین‌حال، توضیحات مختلفی در ادبیات برای بیان این رابطه مثبت ارائه‌شده است. ایده اصلی بر مبنای رابطه بین افشای داوطلبانه اطلاعات خصوصی مدیران و گزارش‌های مالی حسابرسی شده، با توجه نیاز به تأیید مستقل نتایج مالی است. به‌طوری که افشای داوطلبانه اطلاعاتی که به طور خصوصی فقط برای مدیران شناخته‌شده، در درجه اول نقش اطلاعاتی دارد. بااین‌حال اگر مدیران نتوانند به طور معتبر متعهد به راست‌گویی باشند این پتانسیل باز نمی‌شود. چنانچه کراوفورد و سوبل هم نشان می‌دهند در حالت تعادل افشاهای غیرقابل‌تأیید به‌خودی‌خود نادرست و در نتیجه غیرسودمند هستند؛ بنابراین مدیرانی که به دنبال افشای سودمند اطلاعات خصوصی‌شان هستند به مکانیزمی برای نشان‌دادن اعتبار و صداقت خود نیاز دارند، به‌طوری که نیاز به ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده باکیفیت بالا یکی از این مکانیزم‌ها است؛ بنابراین تأیید مستقل گزارش‌های مالی، اعتبار اطلاعات خصوصی مدیران را افزایش می‌دهد. ازاین‌رو گزارش‌های مالی حسابرسی شده و افشا شده و افشای داوطلبانه مدیران مکمل هم هستند. مکمل بودن به این معنی است که منابع تخصیص‌یافته برای افشای داوطلبانه و گزارش‌های مالی حسابرسی شده دارای همبستگی مثبتی هستند در نهایت بال و همکاران بیان کردند که مدیرانی که منابع بیشتری را برای افشا اطلاعات آینده‌نگر به‌صورت خاص و دقیق اختصاص می دهند، منابع بیشتری را برای تأیید گزارش‌های حسابرسی مالی خود می‌پردازند. زیرا که معتقدند با افزایش حق‌الزحمه حسابرسی، حسابرس زمان بیشتری را برای انجام خدمات حسابرسی اختصاص می‌دهد؛ بنابراین فرایند حسابرسی باکیفیت و دقت بیشتری انجام‌گرفته و در نتیجه احتمال مدیریت سود در دست‌کاری مدیران کاهش‌یافته و این امر می‌تواند صحت بیشتری را در خصوص اعتبار اطلاعات آتی به سهام‌داران نشان دهد (چن و همکاران،۲۰۱۶). در این پژوهش ما این نظریه را " نظریه سیگنال‌دهی مدیریت " می‌نامیم. مدیران همواره انگیزه و علاقه زیادی برای استفاده از این مکانیزم دارند، زیرا فعالان بازار معمولاً در مورد اعتبار افشای اطلاعات پیش‌بینی‌شده داوطلبانه شرکت‌ها، نگران هستند. سود توسط مدیریت تضعیف می‌شود. نظریه محیط نظارتی لی و همکاران (۲۰۱۷)، بیان می‌کند که محیط نظارتی و قانونی بر کیفیت گزارش‌های پیش‌بینی سود اثر می‌گذارد. افشاء داوطلبانه مهم است؛ زیرا محیط سازمانی بر هزینه و مزایای افشاء داوطلبانه در آن کشور تأثیر می‌گذارد (کائو و همکاران، ۲۰۱۷). که به‌تبع آن بر شیوه گزارش‌دهی شرکت تأثیرگذار است، ازسوی‌دیگر به نظر می‌رسد شرکت‌ها با نهادهای قوی و توسعه‌یافته محیط اطلاعاتی بهتر و حفاظت بهتری از سرمایه گذاران اقلیت داشته‌اند؛ بنابراین استفاده‌کنندگان بازار سرمایه پیش‌بینی سود ارائه‌شده در شرکت‌هایی که محیط نظارتی قوی‌تری دارند، معتبرتر می‌دانند، به دنبال این استدلال، مدیران ممکن است انگیزه بیشتری برای اختصاص منابع به افشای داوطلبانه داشته و در نتیجه پیش‌بینی سود را با ویژگی‌های بیشتری منتشر کنند. (لی و همکاران، ۲۰۱۹). ازسوی‌دیگر تحقیقات گذشته نشان می‌دهد که در شرکت‌ها دارای نهاد قوی نظارتی، نیاز به شفافیت افشای داوطلبانه

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

مدیران بیشتر است که این موضوع باعث کاهش مدیریت سود می‌گردد. همچنین لی و همکاران (۲۰۱۹)، بیان کردند که مدیران در کشورهایی با عملکرد تجاری و حسابداری باکیفیت که با اجرای استانداردهای حسابداری، الزامات قانونی و مقرراتی و الزامات بورس سنجیده می‌شود، تمایل به ارائه اطلاعات تفکیک‌شده، مکرر و دقیق دارند تا بتوانند در نهایت گزارش‌های پیش‌بینی‌های سود را بدون تعصب و بادقت بالا ارائه کنند (لیوشان و همکاران، ۲۰۲۰). باتوجه‌به مطالب بالا می‌توان نتیجه گرفت که مدیران انگیزه بیشتری برای نشان‌دادن اعتبار خود در محیط نظارتی قوی دارند که این امر باعث کاهش ریسک مدیریت سود و تقلب مدیران می‌گردد که باتوجه‌به نظریه ریسک حسابرسان کریشنان و همکاران می‌توان گفت حسابرسان نگرانی کمتری در مورد مدیریت سود در شرکت‌هایی که پیش‌بینی سود را در محیط‌های نظارتی قوی افشاء می‌کنند، دارند و در نتیجه حق‌الزحمه کمتری دریافت می‌کنند. توضیح دیگر در خصوص این ادبیات ایده کریشنان و همکاران (۲۰۱۲)، است. آنها در نظریه بیان می‌کنند که باتوجه‌به نتایج تحقیقات گذشته پیش‌بینی سود توسط مدیریت به دلایل زیر پیامدهای مهمی برای حسابرسان دارد و می‌تواند در حق‌الزحمه حسابرسی تأثیر گذارد: مدیران به طور مستقیم نمی‌توانند بر قیمت سهام شرکت تأثیر بگذارند. اما بر اخبار مربوط به گزارش‌هایی که منتشر می کنند تأثیر می‌گذارند. این کنترل بر اعداد سود آتی باعث نگرانی شده که بیان می‌کند مدیرانی که پیش‌بینی سود انجام می‌دهند شاید بعداً در کارهای سؤال‌برانگیز (مانند مدیریت سود) یا رفتارهای غیرمطلوب (مانند صرف‌نظرکردن از پروژه های سودآور بالقوه) وارد شوند تا به سود موردنظر خود که در پیش‌بینی ابراز داشته‌اند، دست یابند. باتوجه‌به اینکه شرکت ها در زمان صدور پیش‌بینی سود انگیزه کافی برای مدیریت سود دارند، ارزش حسابرسی افزایش می‌یابد؛ زیرا حسابرس انگیزه فرصت‌طلبی مدیریت را در صورت‌های مالی کاهش می‌دهد، هر چه انگیزه‌های شرکت برای مدیریت عملکرد حسابداری آن قوی‌تر باشد، ارزش حسابرسی به‌عنوان یک ابزار نظارت حاکمیت شرکتی افزایش می‌یابد (چن و همکاران،۲۰۱۶). باتوجه‌به این مطالب، پیش‌بینی سود می‌تواند با مدیریت سود همراه باشد که این امر می‌تواند بر کیفیت صورت‌های مالی اثر گذارد، باتوجه‌به نتایج پیر و اندرسون کاهش کیفیت صورت‌های مالی، ریسک حسابرس ر افزایش می‌دهد. با افزایش ریسک نیاز به آزمون محتوا بیشتری است، در نتیجه برآورد زمان انجام فعالیت حسابرسی صورت‌های مالی افزایش‌یافته که این موضوع باعث تأثیر در حق‌الزحمه حسابرسی می‌گردد. علاوه بر این، خطای پیش‌بینی سود توسط مدیریت ممکن است با عدم تقارن اطلاعاتی بالاتر در بازار همراه باشد و چنین عدم تقارن اطلاعاتی بالا می‌تواند منجر به شکایت قضائی شود، زیرا ممکن است سرمایه‌گذاران غیرمطلع در معاملات به دلیل نیاز به اطلاعات بیشتر متحمل ضررهای شوند. خطای پیش‌بینی ممکن است نشان‌دهنده ناتوانی یا عدم تمایل مدیریت به اطلاع‌رسانی دقیق به بازار در مورد عملکرد مالی خود باشد که همین امر هم دوباره می‌تواند خطر دعاوی حقوقی سهام‌داران را افزایش دهد. در نهایت، عدم دقت برآوردهای مدیریتی با مشکلات کنترل داخلی مرتبط است (فنگ و همکاران، ۲۰۰۹). ازاین‌رو، مشاهده چنین عدم دقت برآورد سود ممکن است برای حسابرسان یک علامت خطر باشد. باتوجه‌به مطالب بالا، پیش‌بینی‌های سود توسط مدیریت می‌تواند در مدیریت سود، خطر دعاوی حقوقی و افزایش عدم تقارن اطلاعاتی و دعاوی سهام‌داران تأثیرگذار باشد که تمامی این موارد باعث افزایش ریسک حسابرسی می‌گردد. زمانی که حسابرس معتقد باشد که اعتبار موردانتظار یا زیان‌های شکایت از حسابرس را نمی‌توان از طریق آزمون‌های حسابرسی بیشتر، کاهش داد، در نتیجه باید بیمه ریسک او را هم‌افزایش داد. هم ریسک مدیریت سود و هم ریسک دادرسی، هزینه‌های حسابرس برای انجام حسابرسی را از طریق افزایش حق بیمه و تلاش حسابرس افزایش می‌دهند، بنابراین حق‌الزحمه بیشتری را درخواست می کنند (کوبین و همکاران،۲۰۰۲). در این پژوهش ما این نظریه را " نظریه ریسک حسابرسان " می‌نامیم. در مقابل نظریه‌های بالا ایده دو تا و گیگلردر سال ۲۰۰۲ است که بیان می‌کند زمانی که از مدیران خواسته نمی‌شود که درآمد

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

اقتصادی را از طریق پیش‌بینی سود بیان کنند، انگیزه‌های بیشتری برای مدیریت سود دارند، زیرا که پاداش مدیران با افزایش سود حسابداری افزایش می‌یابد. همچنین زمانی که پیش‌بینی سود را ارائه می‌کنند، مدیر مجبور می‌شود که تلاش بیشتری برای نشان‌دادن عملکرد خود مطابق با اجزای پیش‌بینی سود انجام و از مدیریت سود خودداری کند، علاوه بر این وجود استانداردهای حسابداری و حسابرسی به این موضوع کمک می‌کند که مدیریت سود برای مدیران بسیار پرهزینه باشد، بنابراین انتشار پیش‌بینی سود، مدیریت سود را محدود می‌کند. باتوجه‌به توضیحات ارائه‌شده، ریسک حسابرسی با انتشار پیش‌بینی سود کاهش‌یافته و در نتیجه باعث کاهش حق‌الزحمه حسابرسی خواهد شد. پیش‌بینی سود در سطوح متفاوتی ارائه می‌گردد. مدیران می‌توانند فقط رقم آخر سود و زیان خالص را به‌عنوان پیش‌بینی اعلام کنند یا می‌توانند اقلام کلیدی صورت سود و زیان از جمله درآمد، بهای تمام شده، هزینه‌های عمومی و اداری، هزینه مالی و.... که منتهی به سود خالص می‌گردد را پیش‌بینی کنند. (روچر و همکاران،۲۰۰۵)، همچنین هیرست (۲۰۰۷)، بیان می‌کند که انتشار پیش‌بینی سود به همراه اجزا آن، کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد که این امر موجب می‌شود که سرمایه‌گذاران قادر به ارزیابی کیفی پیش‌بینی‌ها باشند. نهایتاً او نتیجه گرفت که انتشار اجزای بیشتر پیش‌بینی سود، توانایی مدیر را برای مدیریت اجزای سود به‌منظور دستیابی به پیش‌بینی موردنظر محدود می‌نماید. به این معنا که مدیران پیشاپیش به راه‌های خاصی برای رسیدن به هدف خود متعهد شده‌اند که این امر باعث می‌گردد اعتبار پیش‌بینی‌های سودافزایش و ریسک مدیریت سود برای حسابرسان کاهش یابد. باتوجه‌به نظریه کریشنان و همکاران (۲۰۱۲)، (نظریه ریسک حسابرسان) می‌توان نتیجه گرفت کرد که با افزایش افشای تعداد اجزای پیش‌بینی سود احتمال مدیریت سود کاهش‌یافته، بنابراین ریسک و حق‌الزحمه حسابرسی کاهش می‌یابد. از طرف دیگر با توجه توضیحات بال و همکاران می توان نتیجه گرفت زمانی که اجزای بیشتری از پیش‌بینی‌های سود افشاء می‌گردد، نیاز به تأیید سطح بالاتری از گزارش های مالی با پرداخت حق‌الزحمه حسابرسی بیشتر را دارند.

پیشینه پژوهش

تحقیق لیوشان و همکاران (۲۰۲۰)، که از نمونه‌های بزرگی از شرکت‌ها در ۲۷ کشور خارج از ایالات متحده انجام شده که به طور خاص نشان می‌دهد شرکت‌هایی که اجزای صورت سود پیش‌بینی را منتشر می‌نماید، به طور قابل‌توجهی تمایل به پرداخت حق‌الزحمه حسابرسی بالایی دارند، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نقش افزایش اعتبار پیش‌بینی یک پدیده بین‌المللی است. همچنین یافته‌های تحقیقات گذشته از این استدلال پشتیبانی می‌نماید که حسابرسان نقش حاکمیتی مهم‌تری در کشورهایی با محیط‌های قانونی ضعیف نسبت به کشورهایی با محیط حقوقی و قانونی قوی دارند.

راماکریشنان و ون (۲۰۱۶)، نشان می‌دهد که کیفیت پیش‌بینی‌های سود می‌تواند برای نشان‌دادن محیط اطلاعاتی شرکت و توانایی مدیریت نیز مورداستفاده قرار گیرد.

هیرست و همکاران (۲۰۰۷)، نتیجه می‌گیرند که انتشار پیش‌بینی‌های سود تفکیک‌شده نشان‌دهنده سازوکار مهمی است که از طریق آن مدیران اعتبار افشای اطلاعات داوطلبانه خود را به شرکت‌کنندگان بازار سرمایه نشان می‌دهند و او بیان می‌کند که هر چه تعداد اجزای پیش‌بینی سود بیشتر باشد، مدیریت سود مدیران محدودتر می‌گردد.

رنگرز و استاکن (۲۰۰۵)، نشان دادند که شرکت‌هایی که اقدام به پیش‌بینی فریبا نه می‌کنند، با واکنش نامطلوب بازار سرمایه مواجه می‌شوند. براین‌اساس به این نتیجه رسیدند که شرکت‌هایی که پیش‌بینی معتبری منتشر می‌کنند از منافع آن در بازار سرمایه بهره می‌برند؛ بنابراین بین اعتبار پیش‌بینی سود هر سهم و ریسک شرکت‌ها رابطه معکوس وجود داشته است.

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

دو تا و گیگلر (۲۰۰۲)، نشان دادند که انتشار اجزای سود پیش‌بینی‌شده، رفتار مدیریت سود مدیران را محدود می‌نماید تا جایی که حسابرسان نگرانی کمتری در مورد سطح مدیریت سود شرکت‌هایی که پیش‌بینی‌های سود به این شکل منتشر می‌نمایند، دارند.

ملکیان و همکاران (۱۳۸۹)، در پژوهش با عنوان عوامل مؤثر بر دقت سود پیش‌بینی شده توسط شرکت‌ها شواهدی از: بازار بورس و اوراق بهادار تهران پرداختند. طی بازده زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۵ بر روی ۵۸ شرکت عضو بورس اوراق بهادار به این نتیجه رسیدن رابطه منفی‌بین دوره پیش‌بینی، اهرم مالی و عمر شرکت بادقت پیش‌بینی است و وجود رابطه بین گزارش حسابرس بادقت پیش‌بینی را تأیید می‌کند. در سایر موارد رابطه معناداری بین متغیرهای بررسی شده بادقت پیش‌بینی، یافت نشد.

غفاریان صالحی‌نژاد (۱۳۹۶)، طی بررسی‌هایی که بر روی ۸۸ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران طی بازه زمانی ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۶ انجام دادند، نتیجه گرفت که بین حق‌الزحمه غیرعادی حسابرسی و پیش‌بینی سود، دقت پیش‌بینی سود و فراوانی پیش‌بینی سود رابطه مثبت و معناداری وجود دارد .

فرضیه‌های پژوهش

- ✓ فرضیه اول: بین حق‌الزحمه حسابرسی و انتشار سود پیش‌بینی‌شده توسط مدیریت رابطه معناداری وجود دارد.
- ✓ فرضیه دوم: بین حق‌الزحمه حسابرسی و تعداد اجزای صورت سود و زیان پیش‌بینی‌شده توسط مدیریت رابطه معناداری وجود دارد.
- ✓ فرضیه سوم: بین حق‌الزحمه حسابرسی و درآمد پیش‌بینی‌شده رابطه معنادار وجود دارد.
- ✓ فرضیه چهارم: بین حق‌الزحمه حسابرسی و عدد نهایی سود خالص پیش‌بینی‌شده رابطه‌ای وجود ندارد.
- ✓ فرضیه پنجم: در صورت رعایت موارد قانونی، رابطه بین حق‌الزحمه حسابرسی و پیش‌بینی

روش‌شناسی پژوهش

روش‌شناسی در این پژوهش توصیفی – همبستگی از نوع رگرسیون با داده‌های ترکیبی است که مبتنی بر داده‌های کمی و تاریخی بوده است. استفاده از داده‌های تاریخی در این پژوهش، آن را در گروه پژوهش‌های تجربی قرار می‌دهد. داده های موردنیاز متغیرهای پژوهش در گام نخست به روش داده‌کاوی از طریق گزارش سالیانه شرکت‌ها شامل صورت‌های مالی، گزارش‌های تفسیری مدیریت و اطلاعیه اولین پیش‌بینی درآمد هر سهم با استفاده از وب گاه کدال گردآوری و سپس با استفاده از نرم‌افزار اکسل این داده‌ها تلخیص، محاسبه و جمع‌بندی و درنهایت به کمک نرم‌افزار EViews 13 مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفته است.

جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۵ الی ۴۰۲۱ است که تمام معیارهای ذیل را احراز کرده باشند:

الف) شرکت‌ها تا قبل از سال ۱۳۹۵ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.

ب) سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفندماه باشد.

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

ج) اطلاعات مالی آنها (هزینه حق‌الزحمه حسابرسی) در بازه زمانی در دسترس باشد.
د) جزو گروهی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری، سرمایه‌گذاری‌ها، سایر واسطه‌گری‌ها و شرکت‌های بیمه نباشد.
پس از اعمال تعدیلات بالا تعداد جامعه آماری به ۱۶۸ شرکت کاهش‌یافته است. در جداول زیر نحوه انتخاب شرکت‌های نمونه تحقیق و تعداد و درصد آنها به تفکیک صنایع ارائه‌شده است:

جدول (۱): نحوه انتخاب شرکت‌های نمونه (به روش حذف سیستماتیک)

ردیف	شرح	تعداد
۱	جامعه آماری در تاریخ جمع‌آوری اطلاعات	۷۵۰
۲	سال مالی آنها منتهی به ۲۹ اسفند نباشد یا تغییر سال مالی داده باشند.	۱۸۱
۳	شرکت‌هایی که طی دوره‌های مورد رسیدگی اطلاعات مالی خود را منتشر نکرده. یا قبل از سال ۱۳۹۴ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته‌نشده‌اند.	۶۱
۴	جزء بانک‌ها و مؤسسات مالی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری‌ها، واسطه‌گری مالی، شرکت‌های هلدینگ و مؤسسات بیمه باشند.	۸۵
۵	اطلاعات مالی و مدیریتی (حق‌الزحمه حسابرسی) موردنیاز آنها در دسترس نباشد.	۲۵۵
	جامعه آماری نهایی	۱۶۸

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، از روش حداقل مربعات (OLS) به دلیل اینکه این روش قادر است رابطه بین چند متغیر مستقل و یک کمیت وابسته را توصیف کند، استفاده شده است؛ بنابراین مدل‌های زیر برای انجام فرضیه‌ها انتخاب شده است.

در این پژوهش برای آزمون فرضیه ۱ و ۲ از مدل‌های رگرسیون بال و (همکاران ۲۰۱۲, چن و همکاران و ۲۰۱۶)، استفاده شده است

1) $AuditFee = \beta_0 + \beta_1\ Forecast + control\ variables + \varepsilon_{i,t}$

2) $AuditFee = \beta_0 + \beta_1\ Item + control\ variables + \varepsilon_{i,t}$

برای آزمون فرضیه شماره ۳ و ۴ از مدل رگرسیون شماره "۲" استفاده می‌شود:

2) $AuditFee = \beta_0 + \beta_1\ Net\ Profit\ Forecast + \beta_2\ Operating\ Income\ Forecast + control\ variables + \varepsilon_{i,t}$

برای آزمون فرضیه شماره ۵ از مدل رگرسیون شماره "۳" استفاده می‌شود:

4) $AuditFee = \beta_0 + \beta_1\ Legal\ Matters + control\ variables + \varepsilon_{i,t}$

متغیرهای پژوهش و نحوه اندازه‌گیری آن

متغیر وابسته:

در تمامی معادله‌های تحقیق، متغیر وابسته Audit Fee لگاریتم طبیعی کل هزینه‌های حسابرسی به میلیون ریال است. مبلغ هزینه‌های حسابرسی از یادداشت‌های هزینه‌های عمومی و اداری در بخش یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی استخراج می‌شود.

متغیرهای مستقل:

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

- ✓ Forecast: یک متغیر شاخص است که برای مشاهدات سال شرکت که پیش‌بینی سود را ارائه می‌نماید، یک و در غیر این صورت صفر تلقی می‌گردد. اطلاعات مربوط به پیش‌بینی‌های سود از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ از گزارش اولین پیش‌بینی درآمد استخراج و از سال ۱۳۹۷ به بعد پیش‌بینی‌ها از گزارش تفسیری مدیریت در وبگاه کدال منتشر می شود استفاده شده است.
- ✓ Item: تعداد کل اجزای پیش‌بینی‌شده توسط مدیران در یک پیش‌بینی سود علاوه بر سود خالص پیش‌بینی شده است (به‌عنوان‌مثال، زمانی که ۱ باشد، پیش‌بینی سود شرکت شامل یک برنامک عملکرد اضافی پیش‌بینی‌شده، علاوه بر پیش‌بینی عدد سود خالص برای این سال شرکت خاص است.
- ✓ Legal matters: تعداد موارد قانونی و مقرراتی رعایت نشده در شرکت‌ها است که این بخش از تعداد موضوعات درج شده در بندهای سایر الزامات قانونی و مقرراتی از گزارش حسابرسی بازرس قانونی استخراج شده است.
- ✓ Net profit Forecast: عدد نهایی سود خالص که متغیر مستقل است و از سود پیش‌بینی‌شده استخراج می‌شود و درصورتی‌که عدد سود خالص پیش‌بینی مثبت همان عدد در معادله قرار داده و در صورت زیان یا عدم ارائه عدد سود، صفر در نظر گرفته می‌شود.
- ✓ Operating income Forecast: درآمد عملیاتی ارائه‌شده در صورت سود و زیان پیش‌بینی است که به‌عنوان متغیر مستقل در تحقیق در نظر گرفته می‌شود.

متغیرهای کنترلی:

- ✓ Size (اندازه) به‌عنوان لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت اندازه‌گیری می‌شود.
- ✓ Audit (اندازه مؤسسه حسابرسی) یک متغیر شاخص است که اگر شرکت از خدمات حسابرسی مؤسسه مفید راهبر یا سازمان حسابرسی استفاده نماید، عدد یک و در غیر این صورت صفر است.
- ✓ MB نسبت بازار به ارزش دفتری شرکت است.
- ✓ Institation مالکیت نهادی شرکت است که به‌عنوان درصد سهام در اختیار مؤسسات سرمایه‌گذاران نهادی اندازه‌گیری می‌گردد.
- ✓ Inverc به‌صورت مجموع موجودی‌ها و مطالبات شرکت تقسیم‌بر کل دارایی‌های آن محاسبه می‌گردد.
- ✓ Leverge اهرم مالی به‌عنوان کل بدهی‌های شرکت تقسیم‌بر کل دارایی‌های آن تعریف می‌گردد.
- ✓ ROA از تقسیم سود خالص شرکت تقسیم‌بر کل دارایی‌های آن محاسبه می‌شود.
- ✓ CURENTRatio نسبت دارایی‌های جاری شرکت به بدهی‌های جاری آن است.
- ✓ Loss (زیان) یک متغیر شاخص است که اگر شرکت زیان را در سال گزارش نماید عدد یک و در غیر این صورت صفر است.

یافته‌های پژوهش

در این بخش به آمار توصیفی و آمار استنباطی در ارتباط با تحلیل داده‌های تحقیق پرداخته می‌شود.

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای مدل پژوهش

نوع متغیر	متغیرها	نماد	میانگین	میانه	انحراف معیار
وابسته	حق‌الزحمه حسابرسی	Audit Fee	۲.۹۸۸۶۸۷	۳.۰۰۴۷۵۱	۰.۳۹۶۱۶
مستقل	تعداد اجزای پیش‌بینی سود	Item	۲.۶۱	۰.۱۲۸	۳.۲۲۶
	درآمد پیش‌بینی	Operating income Forecast	۲.۵۶۹۵	۰	۵.۹۵۹۴۲
	سود خالص پیش‌بینی	Net profit Forecas	۱.۹۵۹۴	۰	۵.۳۷۶۷۴
	موارد رعایت نشده قانونی	Legal matters	۴.۰۲۸	۳	۴.۸۰۹
کنترلی	اندازه	Size	۱۲.۰۹۳۹	۱۲.۱۲۳	۰.۶۳۰۹۸
	نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	MB	۳.۵۶۲۴۲۳	۲.۲۵۴۴۹۷	۲۲.۹۳۰
	مالکیت نهادی	Institation	۲۲.۶۸۸۰	۷	۲۸.۳۲۵۶
	نسبت موجودی‌ها و مطالبات تقسیم‌بر دارایی های	Inverc	۰.۴۸۱۲۵۵	۰.۴۹۵۵۲۲	۰.۲۶۹۰۰
	اهرم مالی	Leverge	۰.۶۵۳۳۱۵	۰.۵۹۰۳۸۸	۰.۶۴۵۳۵
	بازده دارایی	ROA	۰.۷۷۲۹۵۱	۰.۶۹۰۳۷۴	۰.۵۹۴۶۲
	نسبت جاری	Curen Ratio	۲.۳۷۰۹۷۴	۱.۲۸۹۲۹۲	۵.۱۴۰۵۰

آمار توصیفی متغیرهای دوارزشی

جدول (۳): آمار توصیفی متغیرهای دوارزشی پژوهش

نوع متغیر	متغیرها	صفر		یک		کل	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
مستقل	پیش‌بینی	۳۶۰	٪۵۷	۲۷۵	٪۴۳	۶۳۵	٪۱۰۰
کنترلی	مؤسسه حسابرسی	۴۴۸	٪۷۱	۱۸۷	٪۲۹	۶۳۵	٪۱۰۰
	زیان	۵۳۲	٪۸۴	۱۰۳	٪۱۶	۶۳۵	٪۱۰۰

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که ۴۳٪ از مشاهدات در سال گزارش، پیش‌بینی سود را منتشر می‌کنند. متغیر مؤسسه حسابرسی نشان می‌دهد که ۲۹ ٪ از شرکت‌های مورد بررسی، توسط سازمان حسابرسی یا مؤسسه مفید راهبر حسابرسی شده‌اند و در نهایت ۱۶٪ از شرکت‌ها مورد بررسی زیان‌ده هستند.

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

آزمون لیمر و هاسمن

جدول (۴): آزمون F لیمر و هاسمن

فرضیات	F لیمر	احتمال	نتیجه	هاسمن	احتمال	نتیجه
فرضیه ۱	۴.۸۵۸	۰.۰۰۰	داده‌های تابلویی	۶۸.۵۳۰	۰.۰۰۰	اثرات ثابت
فرضیه ۲	۴.۹۲۰	۰.۰۰۰	داده‌های تابلویی	۶۷.۵۴۲	۰.۰۰۰	اثرات ثابت
فرضیه ۳	۴.۸۸۸	۰.۰۰۰	داده‌های تابلویی	۶۸.۵۷۳	۰.۰۰۰	اثرات ثابت
فرضیه ۴	۴.۸۸۸	۰.۰۰۰	داده‌های تابلویی	۶۸.۵۷۳	۰.۰۰۰	اثرات ثابت
فرضیه ۵	۴.۹۸۰	۰.۰۰۰	داده‌های تابلویی	۶۹.۰۸۴۴	۰.۰۰۰	اثرات ثابت

در تمامی فرضیات باتوجه‌به اینکه مقدار Prob به‌دست‌آمده از آزمون لیمر برابر صفر است؛ بنابراین فرض صفر رد شده و روش‌های داده‌های تابلویی پذیرفته می‌شود. همچنین باتوجه‌به نتایج آزمون هاسمن در اجرای تمامی فرضیات از روش اثرات ثابت استفاده می‌شود.

ناهمسانی واریانس

جدول (۵): نتایج آزمون وایت همسانی واریانس

فرضیات	آماره F	احتمال	نتیجه	روش رگرسیون
فرضیه ۱	۳.۹۴۸۷۶۹	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس	حداقل مربعات تعمیم‌یافته
فرضیه ۲	۳.۸۷۰۷۹۰	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس	حداقل مربعات تعمیم‌یافته
فرضیه ۳	۳.۲۶۹۳۲۳	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس	حداقل مربعات تعمیم‌یافته
فرضیه ۴	۳.۲۶۹۳۲۳	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس	حداقل مربعات تعمیم‌یافته
فرضیه ۵	۳.۷۲۰۵۷۴	۰.۰۰۰	ناهمسانی واریانس	حداقل مربعات تعمیم‌یافته

باتوجه‌به اینکه در تمامی فرضیه‌ها مقدار آماره آزمون‌ها در سطح ۵ درصد معنادار بوده است؛ بنابراین فرض همسانی واریانس رد شده و اختلال ناهمسانی واریانس پذیرفته می‌شود که این موضوع باعث می‌شود نتایج حاصل از رگرسیون حداقل مربعات (OLS) معتبر نباشد. جهت رفع این اختلال از روش حداقل مربعات تعمیم‌یافته EGLS استفاده می‌شود.

نتایج پژوهش

نتایج آزمون فرضیه اول

جدول (۶): نتایج تجزیه‌وتحلیل آزمون فرضیه اول

متغیر	ضریب	خطای معیار برآوردی	t	prob
C	-۰.۵۴۵۳	۰.۱۳۷۳۲۷	۰.۰۱۶۵	۰.۰۱۶۵
Forecast	-۰.۰۳۸	۰.۰۰۲	-۱۴.۰۸۵	۰.۰۰۰
Audit	۰.۱۲۳	۰.۰۳۵	۳.۴۵۴	۰.۰۲۶
Curent ratio	-۰.۰۰۰۲	۰.۰۰۰۵	-۰.۴۱۳	۰.۷۰۰
Institation	-۰.۰۰۱	۰.۰۰۰۳	-۴.۱۲۰	۰.۰۱۴
Inverc	-۰.۱۰۴	۰.۰۳۰۸	-۳.۳۷۴	۰.۰۲۷
Leverge	۰.۰۵۰۳	۰.۰۲۳۸	۲.۱۱۰	۰.۱۰۲

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

Los	−۰.۰۰۸	۰.۰۰۹	−۰.۸۵۵۴	۰.۴۴۰
Mb	۰.۰۰۰۷	۰.۰۰۰۱	۴.۱۶۲۹	۰.۰۱۴
ROA	۰.۰۱۵۸	۰.۰۰۶	۲.۵۴۱۶	۰.۰۶۳
size	۰.۲۹۴۱	۰.۰۱۰۶	۲۷.۶۵	۰.۰۰۰
دوربین واتسون		۱.۹۳۶	F-statistic	۷۹.۷۹۴
احتمال آماره F-statistic		۰.۰۰	ضریب تعیین تعدیل‌شده	۰.۹۴۴

همان‌طور که مشاهده می‌شود مقدار احتمال مربوط به آماره F برابر صفر است که بیانگر مناسب‌بودن مدل رگرسیون است. ضریب تعیین تعدیل‌شده R^2 برابر با ۰.۹۴۴ بوده که بیانگر این است که تقریباً ۹۴٪ از تغییرات متغیر وابسته به وسیله رگرسیون توضیح داده می‌شود. همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، ضریب متغیر پیش‌بینی برابر با ۰.۰۳۸− و احتمال آماره t برابر ۰.۰۰۰ است که نشان‌دهنده این موضوع است که بین حق‌الزحمه حسابرسی با پیش‌بینی سود رابطه منفی وجود دارد که مطابق با نتایج تحقیق دو تا و گیلر (۲۰۰۲)، است که انتشار پیش‌بینی سود، مدیریت سود مدیران را محدود می‌کند و در نتیجه ریسک حسابرسی کاهش می‌یابد و در نتیجه حق‌الزحمه حسابرسی کاهش می‌یابد.

نتایج آزمون فرضیه دوم

جدول (۷): نتایج تجزیه‌وتحلیل داده‌ها جهت آزمون فرضیه دوم

متغیر	ضریب	خطای معیار برآوردی	t	prob
C	−۰.۴۰۶۹	۰.۱۰۰۹	−۴.۰۳۱	۰.۰۱۵۷
Item	−۰.۰۰۶۸	۰.۰۰۰۵	−۱۲.۶۵۰۷	۰.۰۰۰۰
Audit	۰.۱۲۶۲	۰.۰۳۴۳	۳.۶۷۵۱	۰.۰۲۱۳
Curent ratio	−۰.۰۰۰۲	۰.۰۰۰۵	−۰.۴۷۳	۰.۶۶۰۸
Institation	−۰.۰۰۱۳	۰.۰۰۰۴	−۳.۱۲۰۰	۰.۰۳۵۵
Inverc	−۰.۰۹۵۹	۰.۰۲۹۷۸	−۳.۲۲۰۵	۰.۰۳۲۳
Leverge	۰.۰۴۷۴۱	۰.۰۲۲۸۳	۲.۰۷۶۳	۰.۱۰۶۵
Los	−۰.۰۰۵۴	۰.۰۰۸۵	−۰.۶۴۱۷	۰۵۵۶۰
Mb	۰.۰۰۰۷	۰.۰۰۰۱۷	۴.۰۴۹۱۴	۰.۰۱۵۵
ROA	۰.۰۱۳۶۳	۰.۰۰۶۳۶	۲.۱۴۲۲	۰.۰۹۸۸
size	۰.۲۸۲۱۸	۰.۰۰۷۲	۳۸.۷۶۶۰	۰.۰۰۰۰
دوربین واتسون		۱.۹۵۱	F-statistic	۷۶.۳۱۵۴۵
احتمال آماره F-statistic		۰.۰۰	ضریب تعیین تعدیل‌شده	۰.۹۴۱۷

همان‌طور که مشاهده می‌شود مقدار احتمال مربوط به آماره F برابر صفر است که بیانگر مناسب‌بودن مدل رگرسیون است. ضریب تعیین تعدیل‌شده R^2 برابر با ۰.۹۴۱ بوده که بیانگر این است که تقریباً ۹۴٪ از تغییرات متغیر وابسته به وسیله رگرسیون توضیح داده می‌شود. همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، ضریب متغیر تعداد اجزای پیش‌بینی برابر با ۰.۰۰۶− و احتمال آماره t برابر ۰.۰۰۰ است که نشان‌دهنده این موضوع است که بین حق‌الزحمه حسابرسی با تعداد اجزای پیش‌بینی سود رابطه منفی وجود دارد که مطابق با نتایج هیرست (۲۰۰۷)، است که هرچه تعداد اجزای

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

پیش‌بینی سود بیشتر باشد باعث محدودشدن مدیریت سود و در نتیجه ریسک حسابرسان و حق‌الزحمه حسابرسی کاهش می‌یابد.

نتایج آزمون فرضیات سوم و چهارم

جدول (۸): نتایج تجزیه‌وتحلیل داده‌ها جهت آزمون فرضیه سوم و چهارم

متغیر	ضریب	خطای معیار برآوردی	t	prob
C	-۰.۵۸۲۵۱	۰.۱۳۰۲۳	-۴.۴۷۲۹۸	۰.۰۱۱۰
Operating income Forecast	-۰.۰۰۶۴۰	۰.۰۰۱۹۰	-۳.۳۶۵۸۲	۰.۰۲۸
Net profit Forecas	-۰.۰۰۰۴۳	۰.۰۰۲۰۷	-۰.۲۱۰۸۶	۰.۸۴۳۳
Audit	۰.۱۲۷۰۰۷	۰۱۷.	۱۴.۴۱۷	۰.۰۲۴۲
Curent ratio		۰.۰۰۰۶۰	-۰.۱۵۰۸۲	۰.۸۸۷۴
Institation	-۰.۰۰۱۵۰	۰.۰۰۰۴۰	-۳.۶۷۱۲۷	۰.۰۲۱۴
Inverc	-۰.۱۰۲۱۰	۰.۰۲۹۴۱	-۳.۴۷۱۸۰	۰.۰۲۵۵
Leverge	۰.۰۵۱۲۱	۰.۰۲۳۶۴	۲.۱۶۵۴۵	۰.۰۹۶۳
Los	-۰.۰۰۶۰۹	۰.۰۱۰۴۵	-۰.۵۸۳۰۱	۰.۵۹۱۲
Mb	۰.۰۰۰۷۶	۰.۰۰۰۱۷	۴.۳۱۱۶۷	۰.۰۱۲۵
ROA	۰.۰۱۷۱۶	۰.۰۰۵۸۲	۲.۹۴۸۶۸	۰.۰۴۲۰
size	۰.۲۹۶۷۴	۰.۰۰۹۹۵	۲۹.۸۲۴۶	۰.۰۰۰۰
دوربین واتسون		۱.۹۳۳۸۵۰	F-statistic	۸۳.۸۷۱۵۹
احتمال آماره F-statistic		۰.۰۰	ضریب تعیین تعدیل‌شده	۰.۹۴۷۱۱۱

همان‌طور که مشاهده می‌شود مقدار احتمال مربوط به آماره F برابر صفر است که بیانگر مناسب‌بودن مدل رگرسیون است. ضریب تعیین تعدیل‌شده R^2 برابر با ۰.۹۴۷ بوده که بیانگر این است که تقریباً ۹۵٪ از تغییرات متغیر وابسته به وسیله رگرسیون توضیح داده می‌شود. همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، ضریب متغیر درآمد پیش‌بینی برابر با ۰.۰۰۶- و احتمال آماره t برابر ۰.۰۲۸ است که نشان‌دهنده این موضوع است که بین حق‌الزحمه حسابرسی با درآمد پیش بینی رابطه معنادار منفی وجود دارد. همچنین در خصوص متغیر سود پیش‌بینی احتمال آماره t برابر ۰.۸۴۳ است که حاکی از عدم وجود رابطه بین سود پیش‌بینی و حق‌الزحمه حسابرسی است.

نتایج آزمون فرضیه پنجم

جدول (۹): نتایج تجزیه‌وتحلیل داده‌ها جهت آزمون فرضیه پنجم

متغیر	ضریب	خطای معیار برآوردی	t	prob
C	۰.۸۴۵۹۵۱-	۰.۱۹۱۳۴۵	۴.۴۲۱۰۷۱-	۰.۰۱۱۵
Legal item	۰.۰۰۴۷۴۵	۰.۰۰۱۲۷۱	۳.۷۳۱۸۶۸	۰.۰۲۰۳

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

Audit	۰.۰۸۸۶۳۸	۰.۰۳۰۵۵۰	۲.۹۰۱۳۸۶	۰.۰۴۴۱
Curent ratio	۰.۰۰۰۴۲۹	۰.۰۰۰۷۶۲	۰.۵۶۳۸۹۱	۰.۶۰۲۹
Institation	۰.۰۶۸۹۳۲-	۰.۰۲۵۳۴۶	۲.۷۱۹۶۲۰-	۰.۰۵۳۰
Inverc	۰.۰۰۱۶۷۰-	۰.۰۰۰۴۸۴	۳.۴۵۰۱۰۲-	۰.۰۲۶۱
Leverge	۰.۰۵۷۴۳۰	۰.۰۱۹۷۷۳	۲.۹۰۴۴۷۸	۰.۰۴۳۹
Los	۰.۰۰۲۰۷۶-	۰.۰۰۶۴۷۱	۰.۳۲۰۸۳۲-	۰.۷۶۴۴
Mb	۰.۰۰۰۷۵۵	۰.۰۰۰۲۱۳	۳.۵۴۸۷۱۹	۰.۰۲۳۸
ROA	۰.۰۲۹۷۲۵	۰.۰۱۰۲۸۲	۲.۸۹۱۰۱۳	۰.۰۴۴۵
size	۰.۳۱۶۰۶۹	۰.۰۱۴۷۸۲	۲۱.۳۸۲۴۶	۰.۰۰۰۰
دوربین واتسون		۱.۹۳۶۷۵۸	F-statistic	۷۵.۴۲۸۲۲
احتمال آماره F-statistic		۰.۰۰	ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۹۴۱۶۶۳

همان‌طور که مشاهده می‌شود مقدار احتمال مربوط به آماره F برابر صفر است که بیانگر مناسب‌بودن مدل رگرسیون است. ضریب تعیین تعدیل‌شده R^2 برابر با ۰.۹۴۱۶ بوده که بیانگر این است که تقریباً ۹۴٪ از تغییرات متغیر وابسته به وسیله رگرسیون توضیح داده می‌شود. همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، ضریب متغیر الزامات برابر با ۰.۰۰۴۷۴۵ و احتمال آماره t برابر ۰.۰۲۰۳ است که نشان‌دهنده این موضوع است که شرکت‌هایی که پیش‌بینی سود را در محیط نظارتی ضعیف‌تر منتشر می‌کند، حق‌الزحمه بیشتری را پرداخت می‌کنند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در مطالعات قبلی رابطه مثبت بین حق‌الزحمه حسابرسی و انتشار پیش‌بینی‌های سود توسط مدیریت اثبات شده و ادبیات مختلفی برای یافتن رابطه مثبت بین آنها ارائه‌شده است. به یک توضیح که انگیزه‌های بیشتر مدیران در نشان‌دادن اعتبار پیش‌بینی‌های خود از طریق درگیر نمودن حسابرسان برای خدمات حسابرسی گران‌تر ممکن است، باعث ارتباط مثبت بین پیش‌بینی‌های سود توسط مدیریت و حق‌الزحمه حسابرسی گردد. همچنین، یک توضیح دیگر بیان می‌کند که حسابرسان ممکن است نگرانی‌های بیشتری در مورد رفتار دست‌کاری سود و مدیریت سود برای شرکت‌هایی که پیش‌بینی‌های سود را منتشر می‌نمایند، داشته‌اند؛ بنابراین هزینه حسابرسی بالاتری دریافت می‌کنند. در این مطالعه، ابتدا رابطه بین حق‌الزحمه حسابرسی و پیش‌بینی سود توسط مدیریت را با استفاده از ۶۲۵ نمونه استخراج شده از بازار بورس اوراق بهادار تهران را بررسی کرده‌ایم که نتایج حاصل از فرضیه اول حاکی از آن است که بین حق‌الزحمه حسابرسی و انتشار پیش‌بینی سود توسط مدیریت رابطه معنادار منفی وجود دارد. درحالی‌که در تحقیقات بال و همکاران (۲۰۱۲)، و کریشنان و همکاران (۲۰۱۲)، رابطه مثبت معناداری را نشان می‌دادند و همچنین نتایج فرضیه دوم نشان می‌دهد که هر چه تعداد اجزای پیش‌بینی سود بیشتر باشد باعث کاهش حق‌الزحمه حسابرسی می‌گردد. نتایج آزمون فرضیه پنجم نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که پیش‌بینی سود را در محیط نظارتی ضعیف‌تر منتشر می‌نمایند، حق‌الزحمه بالاتری را پرداخت می‌کنند که این نتایج مطابق با تحقیق لی و همکاران (۲۰۱۹)، است که بیان می‌کند که در محیط‌هایی با نظارت قوی‌تر، مدیران اطلاعات دقیق و معتبری را افشاء می‌کنند که این اطلاعات باعث کاهش ریسک مدیریت و تقلب مدیران می گردد، همچنین از این نتایج می‌توان استنباط کرد که در صورتی نظارت قوی بر رعایت قوانین و مقررات حاکم بر شرکت ها وجود نداشته باشد، ریسک حسابرسان بیشتر می‌شود و باتوجه‌به نظریه ریسک حسابرسان در صورت افزایش ریسک،

www.jamv.ir
ISSN: 2645-4572

مؤسسات برای پوشش این ریسک ساعات بیشتری را وقف فرایند حسابرسی می‌نمایند، بنابراین حق‌الزحمه بیشتری را درخواست می‌کنند.

باتوجه‌به نتایج سه فرضیه، زمانی که مؤسسات حسابرسی حق‌الزحمه برای انجام خدمات حسابرسی برآورد می‌نمایند می بایست به موضوعاتی مانند انتشار پیش‌بینی سود و تعداد اجزای منتشره توجه نمایند. زیرا نتایج تحقیق نشان می‌دهد انتشار اجزای پیش‌بینی سود می‌تواند بر ریسک حسابرسان در مدیریت سود تأثیر بگذارد. علاوه بر این مؤسسات می بایست تأثیر محیط نظارتی حاکم بر شرکت‌هایی که پیش‌بینی سود را ارائه می‌کنند، برآورد کنند. زیرا انتشار این اطلاعات می‌تواند در کاهش ریسک حسابرس تأثیر بگذارد و زمان انجام حسابرسی و در نتیجه حق‌الزحمه حسابرسی اثر می‌گذارد؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد حسابرسان در زمان برآورد حق‌الزحمه حسابرسی چک‌لیست‌هایی طراحی کنند که در آن انتشار پیش‌بینی سود، تعداد اجزای پیش‌بینی سود و موارد قانونی از جمله قانون تجارت، قانون مالیات‌های مستقیم، مصوبات مجامع، اساسنامه، قانون بورس اوراق بهادار و کنترل‌های داخلی را بررسی کنند. نتایج حاصل از فرضیه سوم حاکی از این موضوع است که بین حق‌الزحمه حسابرسی و درآمد پیش‌بینی‌شده رابطه معنادار منفی وجود دارد. در آخر نتایج فرضیه چهارم نشان می‌دهد که عدد نهایی سود خالص پیش‌بینی‌شده رابطه‌ای با حق‌الزحمه حسابرسی ندارد؛ بنابراین اعداد منتشر در اجزای پیش‌بینی سود برای حسابرسان اهمیت بیشتری نسبت به عدد نهایی سود پیش‌بینی‌شده خواهد داشت.

منابع

- ✓ آذین‌فر، کاوه، قدرتی زوارم، عباس، (۱۳۹۸)، تأثیر ابعاد ریسک بر قیمت‌گذاری حسابرسی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، شماره ۴۴، صص ۱۵۵-۱۷۴.
- ✓ خلیفه سلطانی، سید احمد، نایب محسنی، شیدا، (۱۳۹۷)، چهارچوب پیش‌بینی سود مدیریت، مطالعات حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۷، صص ۳۵-۵۲.
- ✓ غفاریان صالح‌نژاد، زهرا، موسوی شیری، سید محمود، (۱۳۹۳)، رابطه بین حق‌الزحمه حسابرسی و توانایی پیش‌بینی سود، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه امام رضا (ع).
- ✓ ملکیان، اسفندیار، احمدپور، احمد، (۱۳۸۹)، عوامل مؤثر بر دقت سود پیش‌بینی‌شده توسط شرکت‌ها شواهدی از بازار بورس و اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۷، شماره ۶۱، صص ۲۳-۴۸.
- ✓ نیک‌بخت، محمدرضا، تنانی، محسن، (۱۳۸۹)، آزمون عوامل مؤثر بر حق‌الزحمه حسابرسی صورت‌های مالی، پژوهش‌های حسابداری مالی، شماره ۲، صص ۱۱۱-۱۳۲.
- ✓ واعظ، سید علی، احمدی، محمد رمضان، (۱۳۹۳)، تأثیر کیفیت حسابرسی بر حق‌الزحمه حسابرسی شرکت‌ها، مجله علمی‌پژوهشی دانش حسابداری مالی، شماره ۱، صص ۸۷-۱۰۷.
- ✓ Ball, R., Jayaraman, S., & Shivakumar, L. (2012). "Audited financial reporting hypothesis". Journal of Accounting and Economics, 53(1), 136–166.
- ✓ Cao, Y., Myers, L., Tsang, A., & Yang, Y. G. (2017). "Management forecasts and the cost of equity capital". International evidence. Review of Accounting Studies, 22(2), 791–838
- ✓ Chen, L., Srinidhi, B., Tsang, A., & Yu, W. (2016). "Audited financial reporting and voluntary disclosure of corporate social responsibility (CSR) reports". Journal of Management Accounting Research, 28(2), 53–76.
- ✓ Cobbin, P. E, (2002), "International Dimensions of the Audit Fee Determinants Literature". International Journal of Auditing, 6, 53–77.

- ✓ Dong, L., Lui, G., & Wong-on-Wing, B. (2017). "Unintended consequences of forecast disaggregation: A multi-period perspective. Contemporary 14 SHAN ET AL". Accounting Research, 34(3), 1580–1595
- ✓ -Dutta, S., & Gigler, F. (2002). "The effect of earnings forecasts on earnings management". Journal of Accounting Research, 44(3), 631–655
- ✓ Hirst, D. E., Koonce, L., & Venkataraman, S. (2007). "How disaggregation enhances the credibility of management earnings forecast". Journal of Accounting Research, 45(4), 811–837
- ✓ Krishnan, G. V., Pevzner, M., & Sengupta, P. (2012). "How do auditors view managers' voluntary disclosure strategy? The effect of earnings guidance on audit fees". Journal of Accounting and Public Policy, 31(5), 492–515.
- ✓ Ramakrishnan, R. T. S., & Wen, X. (2016). "Meeting company-issued guidance and management guidance strategy". Journal of Law, Finance, and Accounting, 1(2), 319–359.
- ✓ Rogers, J. L., & Stocken, P. C. (2005). "Credibility of management forecasts". The Accounting Review, 80(4), 1233–1260
- ✓ Shan, L., San, Z, and Tsang, A, (2021), "Management earnings forecasts disaggregation and audit fees: International evidence", International Journal of Auditing ,25, 408-425 .
- ✓ Simunic, D. (1980). "The pricing of audit services: Theory and evidence". Journal of Accounting Research, 18(1), 161–190.